

„Primorec“ izhaja vsakih štirinajst dni kot priloga „Soči“ brezplačno; drugače stane po pošti ali na dom pošiljan za celo leto 80 kr.; za tuje države več poštni stroški. „Soča“ z „Gosp. Listom“ in „Primercom“ stane na leto 4 gld. 40 kr. — Uredništvo in upravnništvo je v Tržni ulici (Mercato) 12, II.

Primorec

Domači oglasi sprejemajo se le iz narodnih krogov. Plačujejo se: za šestostopno petitvrsto enkrat 5 kr., dvakrat 9 kr., trikrat 12 kr., večkrat po pogodbi. Vsa plačila vrše se naprej. — Posamične številke se prodajajo po 2 kr. — Rokopisi se ne vračajo.

Po novem letu 1894.

„Primorec“ je nastopil z današnjo številko drugo leto svojega življenja. Izhajal bo tudi letos vsaki petek počeni z današnjim. Naročniki „Soče“ ga bodo dobivali brezplačno letos z vsako neravno številko (nepar), t. j. s 1., 3., 5. itd. Za posebne naročnike pa stane celo leto

le 80 kr.

Izhajal bo v tej velikosti včasih na 4, včasih pa na 8 straneh. Večkrat se v tiskarni nabere veliko drugega nujnega dela, ki se ne dá odložiti, ako hočemo ustreči željam svojih podpirateljev; ob takih časih izide „Primorec“ le na 4 straneh. Velikokrat se pa primeri, da poneha postransko delo in takrat bo tiskarni mogoče, podajati čitateljem 8 takih strani raznovrstnega berila — za malenkostno svotico 80 kr. na leto.

Prav tako bo s „Slovansko knjižnico“. Kedar bo veliko postranskih del v tiskarni, bodo snopiči obsegali le po 3 tiskane pole, zato pa bodo drugi snopiči obsegali po 5 ali še več pol, takó da bo ves letnik obsegal 104 tisk. pole ali 1664 strani, kar dá po 4 pole ali po 64 str. na snopič. — Na tak način izpolnimo svoje obljube do zadnje pike; raje damo še kaj več nego pa manj. — S takim redom bodo naša narodna in književna podjetja postavljena kolikor le mogoče na trdno podlago, ki jim omogoči trajen obstanek in uspeh v vsestransko korist našega dobrega naroda.

Da bomo mogli vzdržati tak red, ki je postal neizogibno potreben, prosimo slovenske rodoljube prav uljudno, naj bi nas blagohotno podpirali v naših podjetjih in prizadevanjih. Kedar potrebujejo kakoršnih koli tiskovin za svojo trgovino ali obrtnijo, za društva, za uradnike itd., obračajo naj se do naše „Goriške tiskarne“, ki je oskrbljena z najnovejšimi stroji, črkami in drugimi tiskarskimi potrebščinami. Zató jej je mogoče izvršiti vsako naročilo lično, hitro in po zmernih cenah.

Dalje prosimo, naj skuša vsakdo širiti naše liste med narod. Posebno pa priporočamo, da bi rodoljubi nabirali naročnikov za „Primorca“, kajti ni je slovenske hiše, ki bi ne zmogla 80 novčičev na leto za ta najcenejši list enake vrste na slovanskem jugu. Naročnino treba je pošiljati naprej. Kdor še kaj doljuje za preteklo leto, naj se pozuri poravnati svoj dolg, sicer prihodnje številke prav gotovo ne prejme več.

Ob pričetku novega leta se prav uljudno priporočamo gg. dopisnikom, da bi nam tudi zanaprej ostali zvesti poročevalci. Prav iskrena jim hvala na dosedanjem res požrtvovalnem trudu. Brez njihove pomoči bi „Soča“ in „Primorec“ ne mogla izvrševati svoje težavne naloge niti takó, kakor sta jo vršila. A da bosta tudi zanaprej res pravi glasili našega ljudstva na Goriškem, v katerih bo zabeleženo vse, kar sodi v javnost, to je prav hvaležna naloga naših gg. dopisnikov, katerim bodo od srcá hvaležni vsi čitatelji brez izjeme. V složnem, vzajemnem sodelovanju vseh rodoljubov bodo naša narodna in književna podjetja čedalje popolnejša, s katerimi bomo vsi skupaj vodili narod po stanovnih in varnih poteh do končnega smotra: do popolne duševne in politične samostalnosti, kajti vsakega iskrenega rodoljuba sleherni

korak mora meriti na to, da se izpolni želja našega pesnika, da:

Prost mora biti, prost moj rod,
Na svoji zemlji svoj gospod!

in poleg tega:

Da bomo narod poštenjakov,
Da bomo narod vrlih mož!

katero bodo morali začeti resno poštovati in po vrednosti ceniti ter spoštovati vsi dosedanja narodni nasprotniki.

Tak je bil in tak ostane čist in neopadeževan sleherni korak našemu delovanju. Kdor čuti v sebi moč, da more sodelovati za take smotre, pridruži naj se nam in mi ga z iskrenim veseljem pozdravimo za svojega soboritelja na tej težavni poti narodnega mučeništva. Trnjeva je pol slovenskega naroda do zaželjene boljše prihodnosti, toda tolaži, ogreva, navdušuje in osrečuje naj nas zavest, da nismo sami, marveč da nad nami čuva Previdnost Božja, ko je Slovane odmenila za nekaj višjega na svetu, kakor je dejal sam sv. Oče Lev XIII. ob svečani priliki, in da za malim slovanskim narodom je vesoljno stot milijonsko Slovanstvo, ki nas ljubeče pritiska na ogromna prsa s svojo velikansko in mogočno roko, pred katero trepetajo vsi naši tisočletni sovražniki, ki le preživo čutijo resnico, da: Slovan gre na dan! — da: Mi vstajamo in — njih je strah.

Nikar torej ne obupujmo nad prihodnostjo, kajti če smo tudi trpeli in ječali stotletja v železnih okovih tuje brezsrčnosti in okrutnosti, pa prihodnost bo naša. Slovanska zvezda je že vzšla na obnebu pozemeljske usode, njen svit je čedalje krasnejši in močnejši, da jemlje že vid vsem našim dosedanjim tlačiteljem, ki postajajo zaradi tega slepi in besni, ker vidijo, kakó gine njihova slava, kakó se izgublja njihova dosedanja nadoblast nad nami. Zató le srčno in vstrajno hodimo po nastopivši poti, zaupajmo le v svojo moč in v Previdnost Božjo, ki je — nam namenila prihodnost, nam Slovanom odločila nalogo, da ozdravimo rane, za katerimi hira vsa zapadna Evropa, umira človekoljubje in izgubljajo veljavo zlati, božji nauki Kristovi.

Taki morejo biti pogledi v bodočnost slehernega Slovenca. Zató brez strahu na delo, če tudi marsikoga doleti bridko plačilo, saj brez trnjevega venca ni pričakovati zmage, kakor je sam božji Odrašenik moral priti na svet in na križu umreti, da je rešil človeški rod iz krempljev satanovih. Brez truda in brez žrtv ne bo naše delo tudi zanaprej, pač pa bodimo celó pripravljeni, da bo vsaj posamičnikom pretrpeti toliko več krivic, kolikor bliže se bo naša slovenska stvar blizala končni zmagi. Na delo! Bog in narod!

Goriške novice.

„Slovanska knjižnica“. — Tržaska „Edinost“ je objavila v zadnji številki starega leta obširen članek o naši „Slovanski knjižnici“, katero je prav toplo priporočala in ponavljala besede „Slov. Naroda“, da Slovenci ne dobimo več enakega podjetja, ako to propade vsled malomarnosti slovenskega občinstva. — Tudi „Ljubljanski Zvon“, „Dom in svet“, „Slovenec“, „Domovina“, „Mir“ itd. so opetovano laskavo poročali o

„Slov. knj.“ in jo priporočali svojim čitateljem.

Presrečna hvala slavnim uredništvom imenovanih listov, da nam gredo na roko pri tem težavnem podjetju. Njih laskava priporočila so pridobila „Slov. knj.“ veliko naročnikov. Naša skrb bode, da „Sl. knj.“ ostane vedno enako vredna njih priporočila.

Hud mraz je pritisnil po uprav spomladanskem vremenu, katero nas je osrečevalo čez praznike. Huda burja piše že ves teden, da kdor ne mora, ne gre na ulice, kjer gospodari svetovnoznani goriški prah, nič manj slaven, kakor blato ob deževnem času. — Na Vipavskem in na Krasu je burja silovito razsajala.

Nove hiše v Gorici postale so čedalje bolj redke. Zadnja leta se je prav malo gradilo. Vendar sta zadnja jesen v Vrtni ulici v kratkem času vzrastli iz tal dve veliki in lepi hiši, jedna poleg pošte, druga nasproti Bolkove hiše. Gospodar je izdelovalec dežnikov g. Iv. Ferrario v Raštelju, ki je kupil na dražbi dve hiši in ves svet iz ulice za mesnicami v Vrtno ulico, kar je bilo prej g. Spiegla. — Novo hišo v Vrtni ulici je zgradil podjetni zidarski mojster, naš rojak g. Fr. Mozetič, katerega priporočamo vsem Slovincem, ki potrebujejo kako zidarsko delo.

Deželni zborček goriški bo imel 9. t. m. svojo tretjo sejo v letošnji dobi.

Risarska in slikarska šola v Gorici se bliža uresničenju, kar je bila že dolgo časa srčna želja vseh naših rodoljubov. V nedeljo popoldne prišlo je na posvetovanje „k zvezdi“ več gospodov, med temi risarja in slikarja gg. Gosar in Feigel, in ti so sklenili, da se imá v Gorici za začetek ustanoviti risarska šola za obrtne učence. Poleg tega pa naj bi se skušala osnovati popolna risarska in slikarska šola za nadarjene dečke in deklice. Za danes moremo reči le toliko, da je uresničenje teh načrtov lahko mogoče. Spособne moči, ki bi šolo vodile, so na razpolago. Niti Italijani niso v tem pogledu na takó srečnem stališču, kakor mi. Poleg imenovanih dveh gospodov imamo tudi izborno risarico in slikarico gospo profesorja Šantel-a, ki bo tudi sodelovala pri novi šoli. — Za začetek bilo bi dosti, ko bi se oglasilo vsaj 15-20 obrtnih učencev. Ako so doslej naši obrtniki hoteli izobraziti svoje otroke v neobhodno potrebnem risanju, pošiljali so jih v lasko obrtno šolo. Odslej bomo imeli, ako se uresničijo ti načrti, sami tako risarsko in slikarsko šolo, s kakoršno se ne morejo ponasati niti večja mesta. Toliko za danes.

Uspeh interpelacij. — Čitateljem našim so znane rezke interpelacije, katere so podajali v državnem zboru gg. poslanci Alfred grof Coronini, dr. A. Gregorčič, dr. Laginja, Spinčič, dr. Lueger o neznosnih razmerah na Primorskem. Toda prizadeti krogi so začeli še huje divjati nego prej. Neki gospod, ki je z onimi interpelacijami tudi dobil za zdaj

vsaj moralno zaušnico in ki je ob svojem prihodu med nas veljal kot nekaka koncesija za Slovence, je dejal o tistih poslancih in interpelacijah: „.....naj si obrišejo.....“ Verujemo, da pri sedanjem položaju ima prizadeta gospóda zakrite hrbte in da si lahko dovoljuje surove šale, kakoršne se čujejo le iz ust pouličnih pobalinov, toda uverjena naj bo, da pride čas, ko naše pritožbe ne bodo dobivale le gluha ušesa in takrat bomo znali govoriti takó, da jej preide volja za neslane in surove opazke o korakih zakonitih zastopnikov slovenskega naroda.

Iz Podgore. — Naša cerkev je dobila komcem preteklega leta krasne slike iz rok slovenskega akademiškega slikarja g. Iv. Gosarja v Gorici. Dne 12. nov. je bila slovesno blagoslovljena slika sv. Franciška, 23. decembra pa so bile postavljene štiri prenovljene velikanske slike, katere je pred nekaj leti zmalal neki Borduško. Gosp. Gosar je pa slike prenovil v našo popolno zadovoljnost, da njegovega dela ne moremo dosti prehvaliti. — Nt dvoma, da odslej naša častita duhovščina ne bo več naročala slik pri tujih mazačih, marveč edino le pri našem izbornem slikarju g. Iv. Gosarju (ki stanuje v ulici Treh Kraljev, v novi Pavletičevi hiši. Ur.). Gosp. Gosar ima tudi zdaj v delu več slik, med temi par posvetnih. (Slike si more vsakdo ogledati v njegovem ateljeju. Ured.)

V mnogih cerkvah imajo malo cerkvenih zastav. Odslej pa tudi teh ne bo treba naročati na tujem, ker izdelujeta jih natančno po naročilu g. Gosar in njegova gospa soproga; g. Gosar izvršuje slikarska dela, gospa soproga pa oskrbi šivanje in vezenje z zlatom ali s srebrom. Imeli smo priliko, občudovati umetniško vezenje imenovane gospe soproge. — Slovenci na Goriskem smemo biti veseli, da se je g. Gosar ustanovil v Gorici. Takó nam ne bo treba tujcev klicati v hišo, da bi jim za slabo delo dajali dobro plačilo, kakor se je godilo doslej večkrat.

Utok. — Zadnjič smo poročali o izvolitvi g. Ant. Jacobija v c. kr. mestni šol. svet goriški, kar pa ni bilo po volji gg. Venutiju, Maraniju in c. kr. učitelju telovadbe Kuršnu. Zató so nagovorili propalega kandidata Zurmanna, da je podal utok proti tej izvolitvi, češ, da c. kr. učitelji na tukajšnjih vadicah nimajo pravice udeležiti se take volitve. Utok je podpisal Zurman in 14 učitelje. Najbrže so njezne stvarce nejevoljne na g. J., ker je še vedno — samec!

Da deželni šolski svet odkloni ta utok, ni dvoma, ker vsi c. kr. učitelji v Avstriji imajo tako volilno pravico po zakonu. — Gospodične učiteljice se pač bodo morale sprijazniti z gospodom Jacobijem, če tudi ne mara nobene spraviti pod sladki jarem sv. Lukeža.

Iz Šempasa, 26. decembra. — Naše „Bralno društvo“ se je začelo gibati živahnejše. Danes je imelo letni občni zbor in prvi poučni shod. Občni zbor je gladko izvršil svojo postavno nalogo, vsprejemši nagovor predsednika, poročilo tajnika in blagajnika, naročivši časopise za bodoče leto in volivši nov odbor. Voljeni so: č. g. Bl. Grča, župnik; g. Anton pl. Monari Neufeld, veleposestnik; č. g. Val. Pipan, kapelan; g. Anton Bele, učitelj; g. Ivan Batič; g. Josip Krašan; g. Jernej Batič. Občni zbor je naročil društvo na šest razmeram prikladnih časopisov in nekaj drugega berila.

Po dovršenem občnem zboru je predsednik povabil ude in redno upeljane goste k obiskovanju poučnih shodov, ki bodo vse štiri nedelje januarija in danes. Naznanil je predmet govorov za prihodnji shod dne 7. januv.; govoril bo predsednik o soli za živino, in g. učitelj Bele o zgodovini trtoreje. Na to je društveni predsednik začel svoj današnji govor o potrebi kmečkih stalnih domov, g. Bele pa je govoril o zgodovini trte, svoj govor zabelivši z mnogimi zanimivimi prizori o cenitvi, porabi in moči vina pri nekdanjih narodih. Udje in gosti so pazno poslušali oba govora in končno pohvalili govornika s plaskom.

Naj bi bilo nadaljevanje, kakoršen je bil začetek, in društveno leto bo imelo lep vspeh.

Iz Ločnika. — Minolo leto nas vendar ni zapustilo, ne da bi nas bilo obdarilo z — nadejmi. Mnogi ne dá za nadeje piškavega lešnika, a nam mejnim Slovencem so nadeje podstava, na kateri zidamo svojo boljšo in lepšo slovensko bodočnost, ki je nam ne privoščijo naši sovražniki; pa ker je ne morejo onemogočiti, ker nam ne mogó vzeti živega, navduševalnega prepričanja, da „gre Slován na dán“, kar oni dobro vedó, zakaj „Roman je bil, Germán je, — Slován pa gre na dán“... zategavoljo se natecajo z vso strastjo, da bi kolikor moči potisnili v temno in daljno bodočnost dan slovanskega vstajenja. Med tem pa nam skrčujemo meje naše domovine ter pritiskajo nas z vseh strani: na vshodu Madjari, na severu Nemci, na zahodu Italijani. Veliko se jim je že posrečilo — a o pol dvanajsti uri se je še uprl narod slovenski raznarodnemu, ter skuša izvit iz sovražnikovih klešč, kar je še njegovo, po čemer pa so že stegnili svojo grabežljivo pest.

Med kraji, katere upamo vsaj kolikor toliko otepi pogubnega nam romanskega duha, je Ločnik, tá sila razpostavljeni branik slovenstva ob jugozahodni jezikovni meji. Nekdaj ni bila ta vas furlanska, ne, Slovenci so jej dali ime. Še dandanes je gnezdo slovensko, a ptiči so se prekožili v Furlane „di sangue čisto“. Uzroki so raznovrstni, a pred vsem je odgovorna bivša ločniška duhovščina,* in v drugi vrsti Slovenci sami, o katerih je dejal knez Meternich, znani državnik, da so podobni vosku. Pogodil jo je. Potujčevalni sposobnosti Slovencev skoro ni para. In žalostna resnica je: da se Slovenci le prenašlo poprimejo tujega duha. Dokazati le-téh trditve pač ni težko; toda o tem o priliki na drugem mestu.

Danes nam je na srcu drugo; povedati hočemo: da Ločnik še ni propal. Nadejamo se, da se nam posreči izvit iz sovražnih nam rok, kar je še naše, o čemer pa sodijo naši neprijatelji, da jim mora pripasti, kakor zrela hruška. Ne! To našo nadejo opravičuje, kar smo videli in slišali pri božičnici slovenskega otroškega vrta v Ločniku. Otročiči so tako lepó izgovorjali milo materinščino, da se človeku še bolj omili, ko jo čuje iz nežnih in nedolžnih ustec. Odgovarjali so točno in opravičili popolnem „slovensko nadarjenost“, koja vé takó spretno buditi v njih gospica vrtnarica, katerej gré očitna hvala za lepe uspehe. Želimo, da bi nikdar ne omagala pri svojem težavnem delu ter da bi vedno vstrajala na tem potu, za kar ji bode hvaležen vsak Slovenec.

*) takó: A. Lenardič, ki je najprej pofurčal svoj priimek v Leonardis; I. Karnjel itd.

Otročiči so bili zelo bogato obdarjeni, tako da človeka obhaja bojazen, je-li more dolgo trpéti tolika požrtovalnost gorških Slovencev; zakaj, če pomislimo, koliko je bilo darov pri božičnicah Sloginih zavodov, slov. otroškega vrta v Pevmi, v Podgori in v Ločniku; koliko stanejo Slogini zavodi — je pač upravičeno prašanje: do kdaj pojde takó? Je-li imajo Slovenci le bremena, pa nika-keršnih pravic?

Nadajmo se, da nam novo leto uresniči vsaj drobtinico naših — nadej!

Skleniti pa ne moremo le-tega poročila, ne da bi še omenili nečesa, kar nas je dirnulo neprijetno. Gorški Slovenci so bili pri božičnici vrlo slabo zastopani, česar nikakor ne moremo odobravati. Le učimo se od svojih nasprotnikov, kakó je treba spodbujati narod k vstrajnosti in k narodnemu ponosu! — Poznam veliko gospóde, ki je imela časa na ostajanje, ki se je od dolgega časa popraševala: „kam pojedemo danes popoldne“ — in šla je res na razne strani ubijati dan a v Ločnik je ni bilo. Kakó blagodejmo bi uplivalo na otroke, na stariše in snloh na vse naše odnošaje v Ločniku, ako bi bila udeležba številnejša!

† **Florjana Čehovina**, mnogospoštovanega veleposestnika v zgornji Branici, spremili smo do hladnega groba dne 27. decembra 1893. l. ter izročili truplo v 75. letu njegove starosti mirnemu počitku.

Kako priljubljen nam je bil mož v svojem življenju, pokazal je sijajen sprevod. Od blizo in daleč prihiteli so sorodniki, znanci in prijatelji, da skažejo pokojniku zadnjo čast.

Branica ni videla še takó številnega spremstva, kakoršnega je skazala pokojnemu Florjanu.

V milo donečih pesmicah sta nas do dna srca ginjevala pevski zbor goških pevcev pod vodstvom vrlega g. učit. Fr. Mercine.

— Iz nagrobnega govora čast g. Marka Valesa, tam. vikarja, posneli smo, da je bil pokojnik starejši brat r. slavnoznanega barona Andreja Čehovina, boritelja zoper našega zagriženega zapadnega sovražnika v l. 1849.

Dalje slikal nam ga je kot uzornega moža, koji je vse svoje moči uporabljal v blagor svoje občine.

Spodbujal je z modro besedo in z izgledom ter gmotno podpiral, kjer koli je bilo česa treba.

Tako gre njemu v prvi vrsti zahvala, da je Branica, tako mala občina, dobila svojega dušnega pastirja ter sezidala cerkev in duhovnišče (farovž). Dobrotljiva roka pokojnega Florjana bila je slehernemu odprta ter mu po potrebi pomagala.

Vidi se iz govora, da pokojnik ni le kot pravi dobrotnik živel, ampak tudi kot pravi kristijan, ki je imel vse skozi uzorno pot do večnosti. —

Sleherno oko rosilo je pri ginljivem govoru — a upanje na boljše, srečno življenje, kot sklep govornika, utešilo nas je. — A le težkim srcem smo se ločili od predragega nam Florjana, želeč mu mirnega počitka. I.

(Prejeli smo še drugi dopis o pokojnem Čehovinu, ki je pa sličen gornjemu; zató ga ne priobčimo. Hvala g. dopisniku vkljub temu, kajti bolje je, da smo prejeli dva dopisa, nego da bi ne bilo nobenega. Uredn.)

Iz Brkinov: Povsodi po milej Sloveniji, bodi v ravnini, bodi v planini vstanovili so si naprednjaki različna društva v probujo

in izomiko naroda našega. Poglejmo na Brkinsko planoto ali višino od izhoda do zahoda, od juga do severa — ali tu še vsi spimo? — ne! Vrli narodnjaki v Barki, glavni stolnici brkinskej, ali kakor se je nekdo izrazil „v slovenskem Cetinju“, osnovali so si tudi svoje bralno, pevsko in kmetijsko društvo z imenom „Domovina“. Sestavili so v kratkem času pravila, koja so odposlali v potrditev.

Namen društva je, skrbeti za izomiko ljudstva z raznim berilom; poučevalo se bode tudi petje, ker imamo na Barki izvrstne pevske moči, kakor bi rekel, in smelo trdim, da jih ni nikjer boljih daleč okrog, a ledino treba je orati!

Društvo si omisli tudi svojo drevesnico, kjer se bodo gojila sadna drevesa, in oddajala udom, koji jih bodo lahko nasajali na svoja obsežna zemljišča. Res, da imamo tu jako razvito sadjerejo, a še mnogo, mnogo bi se dalo nasaditi po prostih zemljiščih, kjer je jako prikladna lega za različno sadež.

Na noge vrli Barčeni, k delu, k slogi! Naj se razcvita novorojeno-prvo brkinsko društvo v ponos nam, prihodnjemu rodu in mili našej Sloveniji.

Živela „Domovina“!

Zahvala. — Občespoštovanim in blagim gospodom: Avgustu Dolenc in Jakobu Bolaffio, trgovcema v Ajdovščini in Josipu Del Piero, trgovcu v Gorici, ki so blagevolili podariti razno blago za oblačila potrebnim otrokom tukajšnje šolske mladine v skupni vrednosti okoli 25 gld., izreka podpisano učiteljstvo v svojem in v imenu dne 23. t. m. obdarovanih otrok in njihovih hvaležnih staršev srčno zahvalo.

Učiteljstvo v Ajdovščini,
dne 30. decembra 1893.

Ostala Slovenija.

„Edinost“ izhaja od novega leta vsak dan, izvzemši praznike, in stane le 10 gld. na leto. Prinašala bo enako drugim tržaškim dnevnikom najnovejše vesti. — Da so se tržaški Slovenci pospeli do dnevnika, moramo jim od srca častitati in želeči, da bi „Edinost“ dobila dosti gmotne podpore, ki bi zagotovila listu prepotrební obstanek.

Elektriška razsvečava v Ljubljani. — Odsek mestnega zbora za elektriško razsvečavo v Ljubljani bavi se prav resno s tem, kakó bi Ljubljana dobila elektriško razsvečavo. Vsled poziva omenjenega odseka priposlale so razne v tej stroki odlične tvrdke svoje ponudbe ter ob enem tudi predložile denarni načrt tega podjetja. Odsek bavi se sedaj s temi predlogi ter predloži v kratkem mestnemu zboru svoje nasvete. Ker pogodba s plinarno poteče že 1. julija 1896. l., morala se bode elektriška razsvečava uvesti najpozneje do omenjenega časa. Stroški za upeljavo elektriške razsvečave se sedaj pač še ne dajo popolnoma določiti, toliko pa se že sedaj reče, da se dajo pokriti brez večjih bremen.

Odlikovanje. — Cesar je podelil stolnemu proštu ljubljanskemu, č. g. dr. Lenartu Klofutarju, red železne krone tretje vrste.

Iz ljubljanske okolice, 1. prosinca. — Srečno novo leto želel sem Vam g. urednik, danes najprvo, ko sem se zjutraj prebudil. Upati pač smemo, da bode nastopivše novo leto pač srečnejše za Vas nego je bilo pretečeno. (Znamenja kažejo da ne bo. Ur.)

Srečno novo leto tudi vsem Vašim dopisnikom, da bi vas vrlo podpir. li z gradivom za Vaše obširne liste.

Srečno novo leto pa tudi vsem Vašim pridnim in kasnim naročnikom; pridnim, da bi kdaj ne postali kasni, in kasnim, da bi postali pridnejši, da bi Vam jih ne bilo potreba vedno in vedno dregati. To so moja voščila; srčno želim, da bi se tudi izpolnila in da bi Vam danes leto mogli še kaj boljšega voščiti.

Ker že pišem, ne morem si kaj, da bi tudi ne sporočil nekaj o surovosti nekaterih vojakov 27. pešpolka, kateri je došel pred kratkim v Ljubljano in obstoji iz nemških Štajercev. Sam sem skusil v torek zvečer, gredoč iz gledišča, ko so razsajali na Št. Peterškem predmestju ter izzivali s surovim upitjem in petjem mirno idočé ljudi. Človek bi mislil, da sreča najgrše barabe, tako upitje in preklinjevanje se je čulo. Čuditi se je le, da omenjenega škandala, kateri se je godil med 11. in 12. uro po noči, ni čul niti eden redar. Slavnemu poveljstvu 27. pešpolka bi pa bilo svetovati, da bi svoje moštvo nekoliko bolje podučilo, kako treba hoditi po mestu. Ne bilo bi se čuditi, ako pri tako surovem izzivanju bi se komu kdaj le ne zdelo preveč, da bi se unel tepež, — in potem bi bili krivi vsega zopet le surovi Slovenci!

„Radogoj“ za ustanovnico pristopila je vsled sklepa mestnega zbora občina ljubljanska z doneskom 1000 kron. S tem je bela Ljubljana dala najlepši izgled ostalim slovenskim občinam.

Novo bralno društvo snujejo na Slapu pri Vipavi. Mala vas, ki broji komaj 500 duš, ima že svojo posojilnico in sadjarsko zadrugo, katerima se je sedaj pridružilo še bralno društvo. Pravila predložé se v kratkem v potrjenje.

Slovenske gledališke predstavo v mesecu januarju v Ljubljani bodo nastopne dni: Dne 7. jan. (drama), dne 10. jan. (opera), dne 21. jan. (drama), dne 24. jan. (drama), dne 27. (opera).

Št. Peter na Krasu. — Ker se je tu društvo „Mir“ razpustilo, ustanovili so rodoljubi mesto njega drugo društvo „Čitalnico“ ter je nastanili v gostilni g. Pavliča.

Iz Borovelj. (Moroško). — Kako se Slovincem reže „kruh ravnopravnosti“, dokazuje sledeča resnica: V boroveljski c. kr. davkarji sta dva davkarja, katerih noben ne zna slovenskega jezika; če hoče kmet plačati svoj davek, mora vzeti tolmača seboj. Ali niso to „presrečne“ razmere, da si najhujši nemškutar ne more lepših želeči?!

Celovski mestni očetje so prenaradili mestni statut. Mesto 21 odbornikov jih bodo volili 30. Oč jednom pa določuje statut nemščino kot edini uradni jezik.

Slovenskim ulogam se mora pridejati nemški prevod. Gospodje na Dunaju ne pri-trde menda tej prenaradbi statuta, če imajo le količak ozira na § 19. temeljnih zakonov, kateremu novi statut očividno nasprotuje.

Slovanska Čitalnica v Trstu priredi v letošnji zimski dobi sledeče zabave: V so-

boto dne 13. januarja plesno zabavo s tom-bolo; v soboto dne 20. januarja plesno zabavo; v soboto dne 27. januarja veliki ples; v soboto dne 3. februarja plesno zabavo. Začetek vsakokrat ob 9. uri zvečer.

„Vrhbosna“. — V Sarajevu izhaja jako zanimiv cerkveni list „Vrhbosna“ vsaki mesec dvakrat in velja na leto 2 gld. 50 kr. s prilogo vred, s prevodom in razlaganjem sv. pisma nove zaveze. Za bogoslovce in di-jake srednjih šol se daje po 2 gl. Sam pre-vod sv. pisma stane 1 gld. Naročnine je pošiljati po poštni nakaznici uredništvu „Vrhbosne“ v Sarajevo.

Iz Mižice. (Kovanje zoper slovenske ure). Celovski „Mir“ poročal je opetovano o rovanjih zagriženih nemškutarjev zoper slovenske šole. Dasi je c. kr. deželni solski svet koroški določil, da se ima v dvojezičnih šolah odslej tudi slovenščina poučevati kot ob-vezen predmet, je ta določba tako nejasno napravljena, da daje nasprotnikom preveč prilike k ščuvanju zoper slovenski pouk. Tako ščuvanje zoper slovenske ure se je sedaj pričelo v Mižici. Tamošnji učitelj Eberle skuša na vse moči pregovoriti starše, naj svojih otrok ne pošiljajo k slovenskim uram. Učitelj pošilja po otrocih starišem že čisto spisane prošnje, katere morajo ti kar podpisati, ne da bi mnogi vedeli, kaj prav za prav podpi-šejo! Tak „uzorec“ te prošnje se na pr. glasi: „Ich ersuche, dass meine Tochter I. I. die slowenische Unterrichtsstunde nicht besuchen wird“. Da bi se jih več podpisalo, je g. učitelj razglasil: 1. da tisti otroci, ki bodo hodili k slovenskim uram, po letu ne bodo več oproščeni, 2. pa morajo taki učenci osta-jati delj v šoli. To je mnoge prestrašilo, da so podpisali one sramotne prošnje. Nerazum-ljivo je, kako bi se ujemalo tako postopanje učitelja z uredbo od dne 9. listopada 1891. l. Da celo bivši učni minister Gautsch pou-darjal je dne 13. listopada 1891. leta: „Za naprej se tedaj ne zgodi, da bi bila sloven-ščina potisnjena v zadnjo uro“.

Raznoterosti.

Na Francoskem se vrše po vseh večjih mestih stroge hišne preiskave, ki so naperjene proti anarhistom.

V Pragi se že več dni vrši obravnava proti članom tajnega društva „Omladina“: vseh zatožencev je okoli 80. — Mtadočeški odvetniki, ki so zagovarjali zatožence, so odložili to nialogo, ker so začeli Nemci dolžiti Mladočehe, da so v zvezi z „Omladinco“ in torej z umorom njihovega načelnika Rudolfa Mrve, ki je bil v službi policije.

Dvojni uboj dogodil se je 26. dec. minolega leta. Neznani zločinci zgrabili so Frana Postića, prodajalca sadja v Pulju, in njegovega sina v pol ure od mesta oddaljen kraj. Tu so ju roparji napadli in ubili. Kakor se sklepa, potolkli so zločinci starega moža na glavi s kamenjen, a ker ga niso hitro usmrtili, vrgli so ga v morje, a sina so popolnoma razrezali.

Novo vero širi v Ameriki neki dr. Adolf Brodbeck iz Hannoverja, kakor poro-čajo iz Jorva (združene države), ker so že vse vere prestare. Sedaj dela in si prizadeva na vse kriplje, da bi se njegova vera razši-rila in si pridobila obilo privržencev. V svoji „zveličavni veri“ pravi: „Izpolni svojo dol-

žnost proti samemu sebi in proti vsem drugim ljudem. V ostalem pričakuj to, kar pride, in sprejmi, kakor pride, ker si sam ne moreš premeniti ničesar. Morda je drugi svet, ali nam ni znano nič o njem. — Čuden mož ta ameriški doktor!

Vojne zaloge francoske vojske, to je vse priprave in oprave za vojake, se cenijo na 2 milijardi, 457 milijonov in 378.500 frankov.

Glasbena šola v Kijevu. Slavni D. M. Agrenjev-Slavjanski snuje v Kijevu glasbeno šolo, ki je prava narodna potreba. Mesto Kijev, središče Male Rusije, že davno slovi po krasnih glasovih in glasbeni nadarjenosti svojih prebivalcev. Zavod bode imel tri tečaje, pouk bode brezplačen. Posebno se bodo učenci poučevali v cerkvenem petju in v zborih, katere namerava uvesti Slavjanski v Kijevskih cerkvah. Bolj nadarjeni učenci odhajali bodo na konservatorij; ostale pa namesti Slavjanski za organizacijo in vodstvo cerkvenih zborov po deželi.

Velikanska lokomotiva. — V Glasgowu na Angleškem delajo sedaj v tovarni tvrdke Dubts velikansko lokomotivo. Narejena bode za 2000 konjskih sil in preleti vsako uro 180 kilometrov. Kolo bode 4 metre visoko in par bode pritiskal na tri cilindre s silo 16 atmosfer.

Čevlji iz ribje kože. — V Ameriki delajo poskuse s tem, da bi se koža neke ribe porabila za usnje. Prvi poskusi so se bajé prav dobro obnesli. To ribje usnje je lahko, mehko in trdno, ter je lepo videti.

Velika lakota je letos v nekaterih krajih v Anatoliji v Mali Aziji. Bila je namreč silna suša in ljudje niso skoro ničesa pridelali. Kacih 40.000 ljudi je v največji bedi. Turška vlada je poslala za 60.000 funtov sterlingov moke, ali to ne zadošča.

Židje v Rusiji. — V Odesi je 350 zdravnikov in od teh je 250 židov; od 180 odvetnikov je 147 židov; 6 odeskkih časopisov je v židovskih rokah. Nad polovico zemlje v južni Rusiji je že v židovskih rokah. — Ali je čudo, če je vlada začela žide preganjati?!

Klub samomorilcev. V Laportu v Indiji so prišli na sled posebnemu klubu, katerega člani so od časa do časa žrebali, kdo njih se ima umoriti.

Tako se je že dvanajst oseb umorilo v enakih presledkih in sicer vsak na drug način. To je vzbudilo pozornost oblastev, da so začeli stvar preiskovati. Tudi takih tepcev je na svetu!

Cerkev iz železa in stekla. — V kraljevskem parku v Lackenu poleg Bruselja odprli so nedavno cerkev, ki je izdelana vsa iz železa in stekla in pravo umetniško delo elegancije in izvirne fantazije. Slavnosti udeležil se je kraljevski dvor, vsi ministri in mnogo pozvanih oseb. Načrt za to cerkev izdelala je soproga arhitekta Balata.

Četrtega soproga preživela. — Poroke med priletnimi moškimi in mladimi ženskami niso nič kaj nenavadnega. Nekaj posebnega pa je, da se poroči 25-letni mladenič z 80 letno gospo. V tak zakon stopil je predlanskem 25-letni Karl Lika z 80 letno, še zdravo in zelo petično gospo J. Danko na Ogerskem v mestu S. A-Ujhely.

Mladi soproga stopil je v zakon s tolažilnim upanjem, da ne bode njegova družica dolgo živela in da bode užival po njenej smrti ž njeno zapuščino vse sladkosti sveta.

Ali osoda hotela je drugače. Mladi in zdravi Lika jel je polagoma bolehati in je umrl 26. dec. 1893. Lika bil je že četrti soproga stare Danke. —

Roparstvo v Italiji. Kakor smo že poročali, ni javna varnost v Italiji zelo velika.

V okolici Rima napadli so nedavno roparji orožnika in dva vojaka. Jeden vojak bil je od roparjev ustreljen, a drugi so streljali dalje, dokler niso roparji zbežali.

Carjevo darilo. — Ruski car Aleksander III. poslal je slavnemu afriškemu potovalcu Čehu dr. Emilu Holubu tobačnico za smodke, izdelano iz srebra in zlata in okrašeno z ruskim orlom v dijamantih.

Sir George Elliot znameniti posestnik velikih premogovih jam na Angleškem, ki je umrl te dni v Londonu v 87. letu svoje dobe, bil je pravi „selfmade man“. Od prostega delavca v rudniku povzdignil se je do prvega posestnika rudnikov na Angleškem. L. 1866 bil je na čelu društva, ki je položilo prvi brzojavni kabel med Angleško in Ameriko.

Oboroževanje ruske vojske se po angleških poročilih prav hitro vrši. Ruska vlada je bajé naročila pri raznih ameriških tvrdkah ogromne množine nabojev za nove repetirke. Že zdaj skrbi vlada, da pripravi za vsako puško 600 nabojev, da ne pride v nikake zadrege, ako bi nastala vojna.

Anarhisti na Francoskem in Špan-skem. — V Parizu dobil je krvnik (rabelj) Deibler grozilna pisma, ki mu preté s smrtjo, ako bi usmrtil Vaillanta, ki je vrgel bombo v parlamentu. Stari krvnik, ki je že tolikim zločincem pomagal na oni svet, je vznemirjen in želi, da ga upokojé, tembolj, ker je že 70 let star. — V vasi Cuevas blizu Barcelone našla je policija popolnoma urejeno delavnico anarhistov in zaplenila mnogo steklenic nitroglicerina in 40 že napolnjenih bomb.

Gospodarstvo.

Sadni kis za domačo rabo. — Posestniki sadja si za domače potrebe lahko sami napravijo kisa in jim ni treba izdajati denarja zanj. Res je, da se te reči ne rabi posebno veliko, a vsak krajcar je dober, če se more prihraniti. Domač kis iz sadja napravi se na prav priprost način. Vzame se velik prstén ali kamenit lonec ali majhen sodček. V to posodo devajo se lupine in obrezki sadja, ki se lupi, obrezuje in razrezuje za domače potrebe. Ti ostanki se polijejo z vrelo vodo in sicer tako, da so pod vodo. Kedar se zopet naredi kaj obrezkov, denejo se k prejšnjim in prilije se zopet krop, da se vse zalije. Takó se dela, dokler ni posoda polna. Ko je pa polna, naj se skrbno pokrije s prtom in ob solnčnih dneh postavi na solnce. Ob hladnem vremenu naj se pa prenese k peči ali ognjišču. Drugih reči ni treba pridevati. V šestih do osmih tednih spremeni se voda v izvrsten, lepo rmen kis. Ta kis ima bolj prijeten okus, nego tvorniški in je tudi bolj zdrav.

Kako pripraviti svinjino prav okusno? — Natolči in namoči česna v loncu vode, in kedar je meso osoljeno, dene se navadno za 3 do 6 dni v posodi v klet. Sedaj

se vlije na nje česnova voda, čez par dni se odtoči in zopet polije z njo meso. Na ta način dobi meso lep duh po česnu, kakor klobasa, kar naredi tudi okus bolj prijeten.

Upliv elektriške luči na rastline. Viljem Silmens se je po mnogih poskusnjah prepričal, da elektriška svetloba pospešuje rast rastlin in pa narejanje klorofila v rastlinah. Nadalje je dognal, da rastline ne potrebujejo počitka liki živali, temveč le še silnejše rasto, ako jim po dnevi sveti solnce, po noči pa elektriška luč. Elektriška svetloba je dobra za na vrte, ako so mehanične sile po ceni na razpolago.

Mlečnost krav. — Mlade krave imajo vedno več mleka do tretjega teleta, potem pa blizu jednako do osmega, potem pa vedno manj. Mleko starih krav ima več tolsče v sebi nego mladih. Največ tolsče in sirovine je v mleku po vtelenju, potem se pa tolsča v mleku zmanjša, krava pa dobiva več mleka. Zopet zgubljati mleko pa začne, ko je že drugi šest mesec breja.

Prazne sode je treba večkrat sčistiti in znova požgati, drugače plesnijo. Če se pa sodi samo požigajo in ne čistijo, navzamejo se žveplene kisline, kar vinu škoduje.

Tinta, ki se v temi svetli, se napravi, če se zdrobi nekaj fosfornokislega apna in zmeša v laneno olje ter to postavi na solnce. Kar se piše s takim črnilom, se lahko v temi bere.

Tudi se lahko ogljenčevokislo apno pomeša z žveplom in pridene tri odstotke magnezije, s čimer se dobi rmenkasto svetleča tinta. Če se hoče imeti modro barvo, pridene se dva odstotka vismutove soli.

Izdajatelj in urednik A. Gabršček.
Tiska „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček.

Podpisani priporoča velečastili duhovščini, cerkv. oskrbnistvom ter slavnemu občinstvu

pristne garantovane čebelno-voščene

sveče

voščene zvitke, sveče nižjih vrst za stransko razsvetljavo cerkv in pogrebe. Kadilo lagrima, stenje in stekla za večno luč.

Za pristnost sveč, katere nosijo protokol. tvorniško znamko, jamčim z „100 gld. ali 200 k.“.

Nadejaje se obilnih naročil zagotavljam točno postrežbo po mogoče nizki ceni.

Z odličnim spoštovanjem

J. Kopač, svečar

Odlikovan z srebrno kolajno v Gorici l. 1891.

Najcenejši slovenski dnevnik

„Edinost“,

glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko, izhaja v Trstu in stane za celo leto 10 gld., za pol leta 5 gld., za četrt leta 2 gld. 50 kr. in 90 kr. na mesec.